

Preu:
UNA
pesseta.

LA ILUSTRACIÓ

LEVANTINA

REVISTA ARTISTICH-LITERARIA
DE

CATALUNYA, VALENCIA, BALEARS Y ROSELLÓ

Any II

Barcelona, 1.er de Febrer de 1901

Núm. 7

SUMARI

GRAVATS: Hores d'angunia, dibuix de A. Utrillo. — Vista de Vilanova y Geltrú.—Un carrer de Vilanova. Vestíbul de la Biblioteca avans de la arrivada del tren. — La estació de Vilanova: La arrivada del tren. — L'enterro: Les absoltes devant de la Biblioteca. — La capella ardent. — Saló Biblioteca. — Escriptori predilecte d'en Balaguer, existent á la casa de Santa Teresa. — Víctor Balaguer, 1854 (dibuix de Henry Vidal). — Retrato de Víctor Balaguer, 1900. — Vilanova y Geltrú: Interior de la casa de Santa Teresa. — Saló de pintura de la Biblioteca Museu Balaguer. — Sala d'escultura. — Casa de Santa Teresa: Retaule del capsal del llit. — Museu Balaguer: Fragment de la sala Isabel. — Gent de casa, per Mariano Foix. — Dr. Francisco Salvá y Campillo, retrato per J. M.ª Marqués. — Mtre. Joseph García Robles (retrato). — Los hostes argentins: Visitant la col·lecció zoològica; Passejant pel Parch; La filla del Intendent. — El Museu Biblioteca Balaguer, de Vilanova y Geltrú.—Qüento ilustrat, per Anriban. — Caricatures.

TEXT: Crónica de Catalunya , per Ferrán Agulló. — Víctor Balaguer , per J. Fabré y Oliver. — Un pensament de Victor Balaguer. — La gran obra d'en Balaguer.—La nova casa de *Lo Rat-Penat*, per J. Portals y Presas.—La Reyna Victoria, per W. Coroleu. — Nostres gravats.—Sport, per J. Elías Juncosa. — Revista de teatres, per L. F. — Bibliografía.—Publicacions rebudes. — Curiositats y passatemps.—Anuncis.

MÚSICA: Follies, per Joseph García Robles; Illeta d'en Joaquim Riera y Bertrán.

EL MUSEU BIBLIOTECA BALAGUER, DE VILANOVA Y GELTRÚ

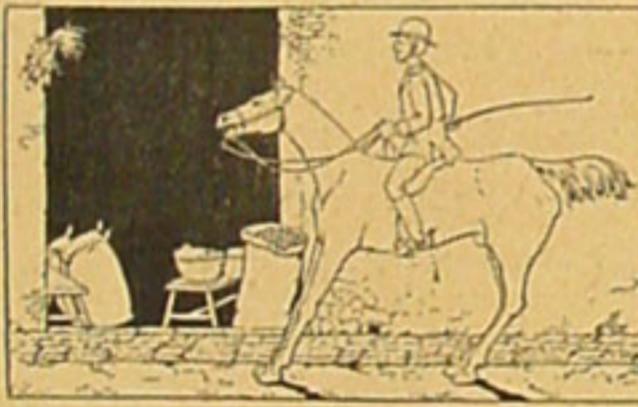

Foot ball. — Utilitat. — A Inglaterra. — En nostre país.

Un dels sports més sanitosos per als qui'l practican, es lo de que avuy nos ocupém. Com son mateix nom indica (pilota de peu) casi pot dirse que la seva principal manera de jugar consisteix en cops de peu á la pilota; se practica en un camp plà de 60 metres d'ample per 100 de llarg, a cada un de quals dos estrems hi há una porta, ó més ben dit, un march de porta, que guarda un dels jugadors (goal keeper, porter). Los qui prenen part en lo partit estan dividits en dos bándols, de onze jugadors cada un, dividits de la següent manera: cinc devaners (forwards), tres mitjancers (half-backs), dos backs (defensors), y lo porter. Colocats los jugadors en l'ordre indicat, y cara á cara, se comença'l joch des

QUENTO ILUSTRAT

per ANRIBAN.

del centre del camp, devant cada bándol fer passar la pilota per la porta del contrari. Per á portar la pilota, que es d'uns trenta centímetres de diàmetre y de goma recoberta de pell molt forta, se fa sis dels peus, cap, pit, etc., es á dir, tot lo cos menys los braços y mans, y durant los 90 minuts reglamentaris del joch, dividits en dues parts, ab un descans de 10 minuts, los jugadors estan sempre en moviment, y mentres lo porter (d'ñich que pot fer sis de les mans), no abandona mai lo seu lloch, protegit pels defensors, los devaners atacan als jugadors contraris, portant la pilota sempre endavant, ajudats pels mitjancers. Com pot comprendre's, per á maniobrar dins d'un espai tan gran, los jugadors corren continuament d'una banda á l'altra, resultant axis un gran exercici per á tot lo cos y molt principalment per á les cames, que resultan considerablement enfortides, al mateix temps que axamplen els pulmons, ja que té totes les ventatges del millor exercici al aire lliure, essent per consegüent un dels més higiénichs, al mateix temps que un dels més forts. Per á portar la pilota al goal, se valen los jugadors de totes les estratagemes, tirantla successivament á gran altura y recollintla ab lo cap tot donantli la direcció volguda, enganyant als contraris propers dirigintla á un lloch y portantla al altre, passantla per sobre ó per entremig de les cames del

enemic á un company que està més lluny, y finalment, agafant la pilota per medi de l'eliminació del contrari, ó sia en un moment donat y molt rápidament, donantli un cop d'espatlla á espalla, ab lo qual lo més fluix cau á terra y l'altre's queda amo de la pilota per aquest procediment. Encara que á primera vista puga semblar-ho, es purament per casualitat que'ls jugadors puguen ferse cap mal, y en canvi un camp de fort-ball á cop de vista es un dels més agradables y que atreu més al públic, donchs, lo continuat moviment dels jugadors, les corredisces d'un cantó al altre darrera la pilota, les lluytes que s'esdevenen per á pèndrela l'un de l'altre, captiven al més indiferent. Axò apart de que'ls jugadors, ab llurs cabates sexugues, pantalons curts fins als genolls y camises de diferents colors, segons los clubs, produhexen un bell cop de vista ab llur continuat moviment.

Lo bándol que logra fer passar la pilota més vegades per la porta del bándol contrari, que té més tantos, dits goals, guanya'l partit.

Lo joch de que'ns ocupém es purament anglès y compia ab un nombre extraordinari de servents partidaris en tots los païssos que s'ocupan del sport. A Inglaterra hi há un nombre incalculable de Clubs de foot-ball, fentse partits y concursos que arriban á interessar á varieus ciutats senceres, arrivant llur entusiasme per aquest sport fins á jugarhi les dones, que tenen llurs Clubs á part, y donantse moltes vegades lo cas de fer un trajecte de cent y més kilòmetres en ferrocarril per anar á fer un match ab un Club d'un alira població.

Heus aquí algunes idees sobre'l foot ball association, una de les dues divisions que té, idees que son sobre'l joch en general; un altre dia parlaré'm per lo que's refereix á Barcelona, que formant part d'un poble avençat, practica com es degut, tois los sports.

J. ELIAS JUNCOSA

REVISTA DE TEATRES

Teatre Líric Català: «Cors joves», «La Reyna del cor», «La Rosons». — *Romea:* «Gent de vidre». — *Teatre Principal:*

Tres obres porta estrenades lo «Teatre Líric Català» des de nostra darrera revista, de les quals aném á tractar á continuació.

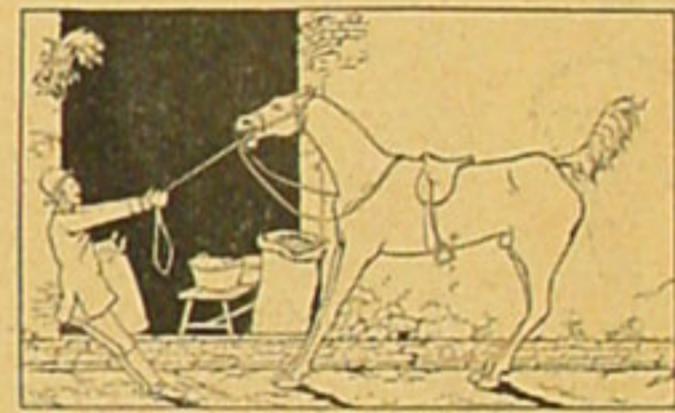
Cors joves, lletra d'en Jordà y música de'n Gay, està ben texida y té situacions que conmouen, però l'argument es antiquat. Lo chor dels diables me recorda'l de *Aquí va á haber algo gordo* á *La casa de los escándalos*, de Ricart de la Vega. Lo mes're Gay no ha pogut lluirse en la música, perque no hi há cap situació musical, á excepció de la cançó que cantá la senyora Pitchot, molt sentida y ben armónica.

La Reyna del cor, de'n Iglesias y en Morera, es un quadret de costums ben tractat y ben escrit, però que, á nostre entendre, se dol de falta d'argument. D'axò ja'n parlaré'm més avall. De la música nu cal parlarne; n'hi há prou ab dir que es de'n Morera. Té, entre altres números musicals, un dò molt bonich y acaba ab un vals, un d'aquests vals

de socis característichs de nostres pobles de fora, ab gran repliquet de flautes.

La Rosons, de'n Apeles Mestres y en Morera. No hem de negar lo mérit literari que té *La Rosons*. ¡Deu nos enguard! Però es un erro pensar que lo que va bé en lo llibre té d'anarhi en lo teatre. *La Rosons*, vè á resultar un episodi d'una obra gran, es una página solta d'un llibre; lo qui escolta, l'auditori, desitja quelcom més, vol veure la obra sincera, vol llegir tot lo llibre. En *La Rosons*, com en *La Reyna del cor*, hi trovem á faltar l'argument; no n'hi ha prou de saber pintar personatges y saberlos moure; no basta saber desenrotllar dues ó tres escenes; es precis que lo que's porta al teatre forma un conjunt acabat. Y no's diga que en axò consisteix lo modernisme en lo teatre; que axò sia la darrera paraula del art escénich: axò sempre serà pobresa d'imaginació, no avenç. Si'ls autors que's diuen modernistes y s'han agrupat al voltant de'n Morera, per cumplir los cartells del Tívoli nos han de sortir ab retalls d'obres, ab episodis, ab esbossos, diré'm d'ells lo que á nosaltres se'ns ha ocorregut sempre al veure'ls quadros dels nostres pintors: dominan molt lo dibuix, conexen y aplican molt bé'l color, però no tenen concepció, no saben fer quadros de composició en los que's revela l'artista de debò.

Lo públic aplaudí ab entusiasme les primeres

escenes de *La Rosons*, premiant axis la feyna del poeta y del músich; però al caure'l teló, va quedar-se, nos varem quedar tots, ab un pam de boca oberta; perque ab totes aquelles escenes tan hermoses, ab tan bona música, nos adonavam de que allá no hi havia passat res; nos feu lo meteix efecte que si un orador comencés un discurs ab un exordi gran iloquient, y, de sopte, sense cap explicació, tanqués la boca y baxés de la trona.

**

En lo teatre Romea s'ha estrenat últimament *Gent de vidre*, drama en tres actes de don Manel Rovira y Serra.

Representa la lluita entre'l capital y'l travall. La idea no es nova, ha estat posada en lo teatre varies vegades; la novetat del drama de'n Rovira està en la forma, en lo modo de presentarlo. La obra està ben escrita; l'acció interessa y's va desenrotllant sense decaure; les escenes estan ben tallades; los tipos ben dibuxats y's mouen ab soltura. Doném un coral aplauzo al senyor Rovira pel seu nou drama.

**

Lo dia 24 del passat janer se presentá en lo Teatre Principal la primera actriu dona Carme

LA IL·LUSTRACIÓ LEVANTINA

ANY II.

BARCELONA, 1.er DE FEBRER DE 1901.

NÚM. 7.

IIORES D'ANGUNIA, DIBUIX DE A. UTRILLO.

VISTA DE VILANOVA Y GELTRÚ. — (Fot. de F. Ferrer.)

CRONICA DE CATALUNYA

TANMÉ la crónica d'avui ha d'ésser de dol: Catalunya plora á un patrici insigne, á un poeta eminent, á un fill que l'idolatrava ab lo seu cor malgrat certes desviacions de sos darrers anys, no per falses menys escusables. En Víctor Balaguer ha mort: Lo restaurador dels Jochs Florals, lo Trovador de Montserrat, lo cronista de Barcelona, lo cantor entusiasta de Catalunya, lo qui més que ningú despertá l'amor y'l respecte á nostra llengua y á nostra historia, adormits sota un feix de malestrugues cabories polítiques y una munió de lleys é imposicions educatives, ha baxat á la tomba y jau son cos en terra per ell estimada, en lo cementiri de Vilanova, qual població rendí á ses mortals despulles los honors d'una manifestació de dol may vista. Fuya plorar veure Vilanova'l dia de l'enterro de *Don Víctor*, com l'hi deyan los vilanovins á son preclar protector y pare, en Balaguer.

Era lo dia de la Festa major, quan arriva de terres de la Castella, un temps imprecada per en Balaguer, la caxa que tanca lo cos ert y fret del genial poeta: sens previ acort, la festa se torna funeral, les banderes y gallarets s'arrenquen per fer lloch als crespons, les lluminaries de barrabombes y fanalets foren sustituides per les dels fanals endolats, les atxes grogues de llum trista y les teyeres brandants coronades de negre fumero-la... lo llorer esfullat cubri'l carrer, los draps negres los balcons, lo dol y la pena's rostres dels bons vilanovins.

Fou un acte que no oblidarem mai de la vida los que'l vegerem...

Y perméteume, jo amichs y benévolos llegidors! un esplay de l'ànima, un homenatge de gratitud y respecte. Los darrers ulls que vegeren les mortals despulles del poeta, foren los meus; mes mans ajudaren á tancar la llosa de sa tomba, y li doní lo darrer jadeu del món com ell va donarme lo primer Deu te quart de poeta en la festa de la vinticinquena dels Jochs Florals de Barcelona, fa disset anys. Qualsevol altre millor que no pas jo hauria pogut cumplir lo dever de companyerisme, però hi era sol aquell dia, y per mi la poesia catalana va dir á n'en Víctor Balaguer:— ¡Gracies y dorm en pau! — Si es pecat d'orgull ó vanitat lo meu, jo no ho sé, però si ho es m'honro en serne perador.

**

No es d'aquest lloch una biografia del Trovador de Montserrat. Era en Balaguer un poeta romàntich, més enamorat de la grandiositat que de la justesa de les imatges y del efecte del ritme que del cisell de la forma: sos defectes com a poeta y com a historiador eran de l'època; sos llibres d'història son cants del poeta, sos versos alts relleus de magestuosa faysó, entusiastes d'un gran cor; fins ses creencies polítiques foren més poesies que idees... Altres lo sobrepujarán en grandiositat, estil,

forma, sentiment estètic, però cap en entusiastisme y alé, sempre jovens, vigorosos, sempre catalans de bona mena.

Algú ha comparat y ab molt bon acert, en Víctor Balaguer ab en Frederich Soler... sa obra poètica fou molt semblant, sa obra social, la més seria, la més preuada, la que viurà més, fou la matixa: ells han estat los bons sembradors del gra que ja espiga...

Deu los tinga al cel y'l pagui la bon'obra.

Lo renaxement català ha fet nova brotada. Desde fa quinze dies, lo teatre del Tívoli se veu afavorit de nombrosa y escullida concurrencia, que aplaudeix les obres del *Teatre líric català*.

L'anyada sera bona: fins ara *L'Alegria que passa*, l'hermós idili d'en Rusiñol; *Colemetà la Gitana*, xistós saynete de'n Vilanova; *Cors joves!* de'n Jordà; *La Rosens*, de n'Apelles Mestres; *La Reyna del cor*, d'en Iglesias, han demostrat que'ls fundadors del Teatre líric català no s'equivocaven en ses profeccions: ja ha arrelat y donará honra á la terra. En Morera y en Gay, han estat los mestres més afortunats y'l públic ha premiat son travall ab justos aplausos. A tots la enhorabona y especialment al director d'escena, que presenta les obres d'una manera acabada y resolvent impossibles, donats los medis ab que compta. Tóquila, senyor Utrillo.

S'ha publicat lo Cartell per als Jochs Florals d'enguany, qual festa se celebrarà lo dia cinch de maig.

No ofereix novetat de cap mena.

Barcelona s'honra hostatjant al senyor Intendent de Buenos Ayres, capital de la República Argentina, senyor Bullrich, que ha vingut á Espanya á oferir en nom de la gran ciutat del Plata á S. M. la Reyna Regent, un preciós gerro esculpit per en Benlliure, que estan fonent en los tallers dels senyors Campins y Masriera.

L'Ajuntament, lo Foment del Travall Nacional y algunes personalitats notables, han celebrar festes en son honor, que acreden un cop més la tradicional cortesia de Barcelona.

Lo senyor Bullrich y sos accompanyants no's cansan d'admirar y enaltir nostra ciutat comptal.

Que sian benvinguts y gracies.

En lo Monestir de Ripoll, casal de Catalunya, deuen haverse celebrat, com en altres viles de la terra, funerals per l'ànima del Doctor Morgades.

UN CARRER DE VILANOVA.—(Fot. de J. Saburit.)

Pels preparatius, l'acte ha hagut d'ésser solemnia, digne del lloch ahon se ha celebrat, de la memoria del ilustre patrici, y dels organisadors senyors Bisbe de Vich Dr. Torres y Bages, lo senyor Rector y l'Ajuntament de Ripoll.

Sembla que's tracta d'obrir una suscripció per a costear un mausoleu que s'axecarà en lo monastir, y al que serán portades les despulles del ilustre Dr. Morgades.

Així sia: la obra es patriòtica.

FERRÁN AGULLÓ

VICTOR BALAGUER

VICTOR BALAGUER nasqué a 11 de desembre de 1824 a Barcelona y morí a Madrid lo 14 de janer de 1901. D'aquests 76 anys de vida se'n poden comptar ben bé 64 com dedicats a la literatura y a la política.

Als dotze anys se doná a conéixer com a dramaturg ab lo drama *Pepín el Jorobado*, al que seguí *Don Enrique el Dadiveso*. Als catorze se de-

mostava inspirat poeta ab ses produccions *La Francia y Roma*, publicades a *El Constitucional*. Als divuit fundava y dirigia un periódich, *El Laurel*, y als vint se'n anava a Madrid a fer política catalana.

A Barcelona ó a Madrid funda ó colabóra en bon nombre de periódichs y revistes, puix sa activitat y entusiasmes eran inagotables. Recorre casi tota Espanya: Medina, Burgos, Granada, Pontevedra, etc., que canta en sos llibres; lo migdia de França y casi tota Italia ab l'exèrcit de la independència.

Fruyt d'aquesta vida de travall, moguda é inquieta, d'aquest estudi constant, trencat tan sols per les persecucions polítiques, d'aquesta tasca que'l feya estar ploma en mà d'un cap de dia al altre, n'es la obra immensa, la obra de polígraf, inapreciable en conjunt per la raresa de moltes de ses produccions y la modestia del seu autor.

Com a dramaturg ha produhit uns trenta dramas, comedies, carçueles, monòlechs y tragedies, podentse considerar com obra mestre la trilogia *Los Pirineus*. De 17 de aquestes se'n han fet edicions separades, n'hi há moltes d'inédites y altres han sortit en los volums de ses *Tragedies*, publicats en 1876, 78, 79, 82, 92 y 98. *Los Pirineus* ha estat posat en música per lo mestre Pedrell, y *La Tapada del Retiro*, pel mestre Manent.

Com a novelista, ses obres, dels gust romàntich més pur, han estat publicades soltes una infinitat de vegades, reunintse les

VESTIBUL DE LA BIBLIOTECA ABANTS DE LA ARRIVADA DEL TRENT.

(Fot. de LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.)

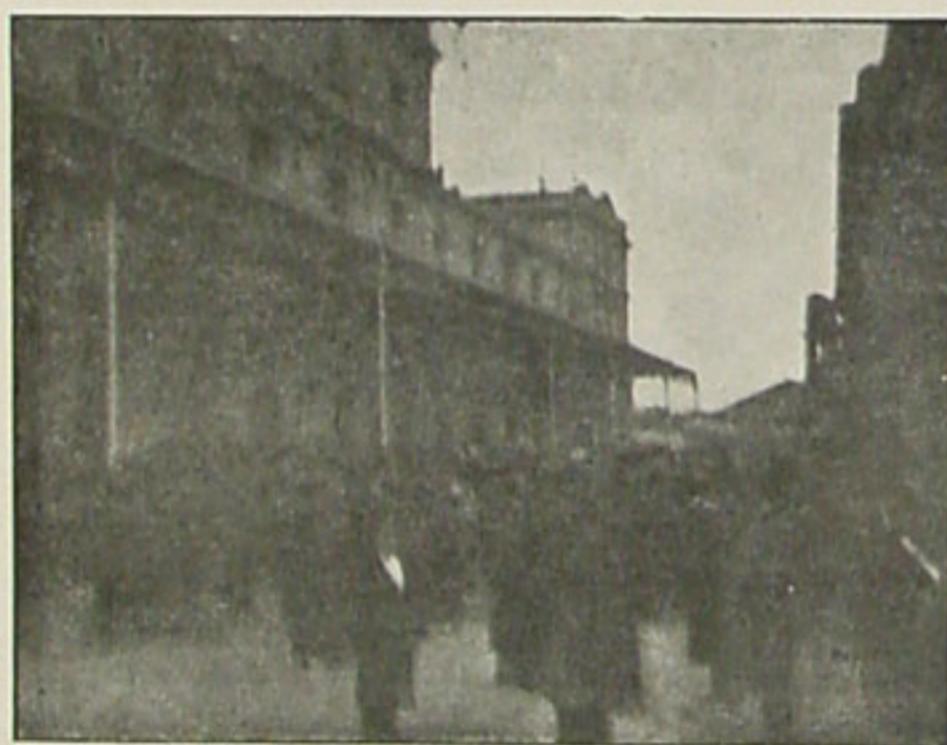
més curtes en col·leccions titulades *Junto al hogar*, *Cuentos de mi tierra*, *Novelas*, *Anyoranzas*, *Historias y Leyendas*, tenint sempre gran èxit. La més popular de totes es *Don Juan de Serrallonga*. Se'l pot considerar com l'introductor de les revistes de salons, que a tant descrèdit han arribat avuy en dia; quan ell va publicarles tingueren un èxit fabulos, plovent les felicitacions sobre l'autor ab tot y amagarse sota'l pseudonim de *Julia*. Com anoniim va publicar en lo *Diario de Villanueva* una serie de cròniques madrilenyes molt curioses, que no se han reeditat.

En poesia, fou lo primer que obtingué lo títol envejat de Mestre en Gay Saber dels Jochs Florals de Barcelona.

Baix lo pseudonim de *Lo Trovador de Montserrat*, va publicar una infinitat de poesies patriòtiques, essent lo verdader despertador del esperit català, en una època en que's considerava com un rebaxament lo parlar nostra hermosa llengua, nostres costums com grosseres y com sense importància la història de la terra.

En aquest concepte en Balaguer mereix l'agraiment de *sos compatriotes* y la veneració de futures generacions. Sos versos, vigorosos y nobles, conservan avuy encara la bellesa y calor d'un cor apassionat de tot lo bell. En ells ha manejat ab igual facilitat lo provençal, català y castellà.

Lo seu talent complexe va donar les hermoses produccions ab ses poesies y les més madures com historiador. Començà sa obra històrica publicant en 1851 *Los Frailes y sus conventos*, casi inclassificable per la barreja de lo històrich y lo fantasiós que en ella's veu. Es veritablement una serie de tradicions ab un march històrich. Després doná a la publicitat *Manresa y Cardona*, *Cuatro perlas de un collar*, *Bellezas de la historia de Cataluña*, *Jornadas de gloria ó los españoles en África*, *Memorias de un constituyente*, *Anales de la guerra de Italia*, *Prusia y Austria*, *Estudios históricos y políticos*, *Montserrat*, *Las ruinas de Poblet*, *Cataluña vindicada*, *Expedición de catalanes y aragoneses a Oriente*, *Historia de Catalunya*, de la que se'n han imprés ja dues

LA ESTACIÓ DE VILANOVA. — LA ARRIVADA DEL TRENT.

(Fot. de LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.)

L'ENTERRO. — LES ABSOLTES DAVANT DE LA BIBLIOTECA. — (Fot. de LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.)

edicions, fruyt aquesta obra de les *Bellezas* y aquestes à son tom de les conferencies que donà en 1852 à la *Sociedad Filarmónica*, de Barcelona, sobre historia de Catalunya y de la Corona de Aragó.

S'ha acusat aquesta obra d'en Balaguer de poch estudiada y conciençuda, y conexent son autor la justesa de aquests cárrechs, en molts punts la corregrí de cap à peus, estant ja preparada una tercera edició en la que desapareixen les incorreccions que li senyalaren y que ell vegé. *Las calles de Barcelona* y *Los Trovadores* precedieren lo volum dels Reys Catòlichs de la *Historia de España* que la Acadèmia de la Historia publicava baix la direcció d'en Canovas, reeditant després aquest travall en dos volums de la colecció de ses obres completes ab los títols de *Las guerras de Granada* y *Disquisiciones históricas*. També té una serie de monografies sobre historia de Catalunya, com *El Capitán Cabanyes*, *Pablo Clars*, *Ali-Bey*, *El Conde de Reus*, *Sitges la Blanca*, etc., que han sigut reunides ab altres travalls en *Historietas y leyendas*, *Historias y tradiciones*, *Epistolario*, etc.

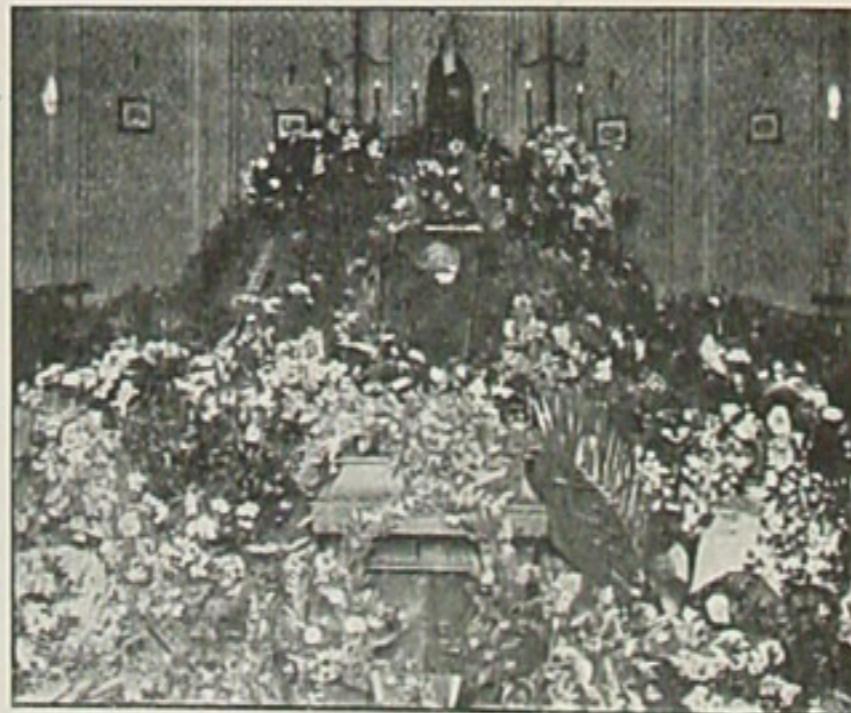
Recorts de sos nombrosos viatges son los llibres *Una expedición a San Miguel del Fay*, *El Monasterio de Piedra*, *En Burgos* y altres.

En política sa gestió, tan dis-

cutida, pot definirse com un salt de Barcelona à Madrid, passant per Vilanova. Com estudis polítichs deguts a sa ploma, se poden citar: *La libertad constitucional*, *Las Islas Filipinas*, *En el Ministerio de Ultramar* y ls discursos com à president dels Jochs Florals de Barcelona, Granollers, Valencia, Pontevedra, Calatayud, Granada, Çaragoça y altres; en les Acadèmies Espanyola y de la Historia; en les societats Filarmònica de Barcelona, Rat-Penat y Ateneu de Valencia, Ateneu de Madrid, Biblioteca Museu Balaguer, de Vilanova, etc.

En 1882, se començà à editar à benefici de la Biblioteca Museu Balaguer, una col·lecció completa de les obres de don Victor, que arriban ja a 437 volums, haventsen publicat al mateix temps 17 fora de col·lecció. Seria de desitjar que aquesta col·lecció seguis veyent la llum per poder donar à conéixer les obres de Balaguer quals rares edicions no's trovan ja.

Si l'obra de Balaguer ha tingut ressonància à Espanya, si bé que no tota la que s'mereix, n'ha tingut encara més al extranger, ahont la bona amistat dels literats ha portat les traduccions de nostre poeta. Estudis històrichs, composicions poètiques y tragedies sobre tot, han estat traduïdes al castellà, francès, anglès, alemany, italià, húngar y suech pels més reputats escrip-

LA CAPELLA ARDENT. — (Fot. de J. Saburit.)

tors de aquelles respectives nacions. En canvi, ell ha traduït, en sos bons temps de jovesa, les obres dels principals autors romàntichs de la França.

Com a filàntrop, l'aspecte més simpàtic de Balaguer, ha donat vida a la Biblioteca Museu Balaguer, de Vilanova y Geltrú, de qual grandesa no pot donar idea cap descripció, per minuciosa que sia. «Victor Balaguer pot morir com poeta, com dramaturch, com historiador, com polítich; com fundador d'aquesta Biblioteca no morirà», escriu un visitant qual nom sento no recordar, en l'àlbum del Museu.

Mentre fou ministre obtingué la creació d'un Museu de Ultramar, qu'es lo únic que avui nos queda de nostre ric imperi colonial.

Per portar à bon terme tantes obres, que representen una suma de travalls veritablement admirables, don Victor tenia una laboriositat mai desmentida. Creya que sols ab l'exercici constant de la intel·ligència se podia conservar vigorosa y sana, y fidel à aquest principi, travallava ab afany d'un cap de dia al altre. Tenia à casa seva una taula per escriure y cada cambra, ab papers, tinter y tot arreglat per aprofitar tota idea que à qualsevol moment l'hi passés pel cap. En les varies temporades que passava à sa hermosa casa de Santa Teresa, à Vilanova, que haurian hagut de ser per ell de repòs, se llevava à les vuit y se'n anava al llit à les dotze, haventse fet posar al cap del llit un llum de gas per quan la son era tardana en venir: aleshores

SALÓ BIBLIOTECA.

agafava un llibre y llegia ab afany, fins que'ls ulls s'aducavan cansats y'l llibre li queya de les mans. A Madrid moltes vegades no tenia secretari, respondent ell mateix, de propia mà, tota sa correspondencia, que bé's pot dir de ministre.

Al morir aquest home tantes vegades condecorat no dixa cap medalla; sols ha usat la de la corona de Italia, donada de propia mà de Victor Manuel sobre un camp de batalla y encara la usá una sola vegada: per formar part de la comissió que va anar a buscar a Amadeu. Tenia la creu de Carlos III, tres vegades, la de Isabel la Catòlica y tantes altres.

Guardava tot lo que referent a ell troava en periódichs y revistes, en alabanza ó escarni, caricatures, biografies, gazettes, tot era bò per ell.

Sa voluminosa correspondencia, guardada dia per dia y classificada en gran part, tenia una secció curiosa: ab lo titol de *Anònim* colecciónavàls libells més infames que la enveja ó la venjança hajan pogut inspirar.

Si a'n'aquestes qualitats més rellevants s'hi afegeix una justesa de criteri y una claretat de cap que va conservar fins à sos últims moments, una memòria prodigiosa, extraordinaria afabilitat y un desinterès a tota prova, se tindrà una idea aproximada de la figura d'en Balaguer, qual complexitat y grandesa temo no haver fet prou rellevant ab aquestes ratlles.

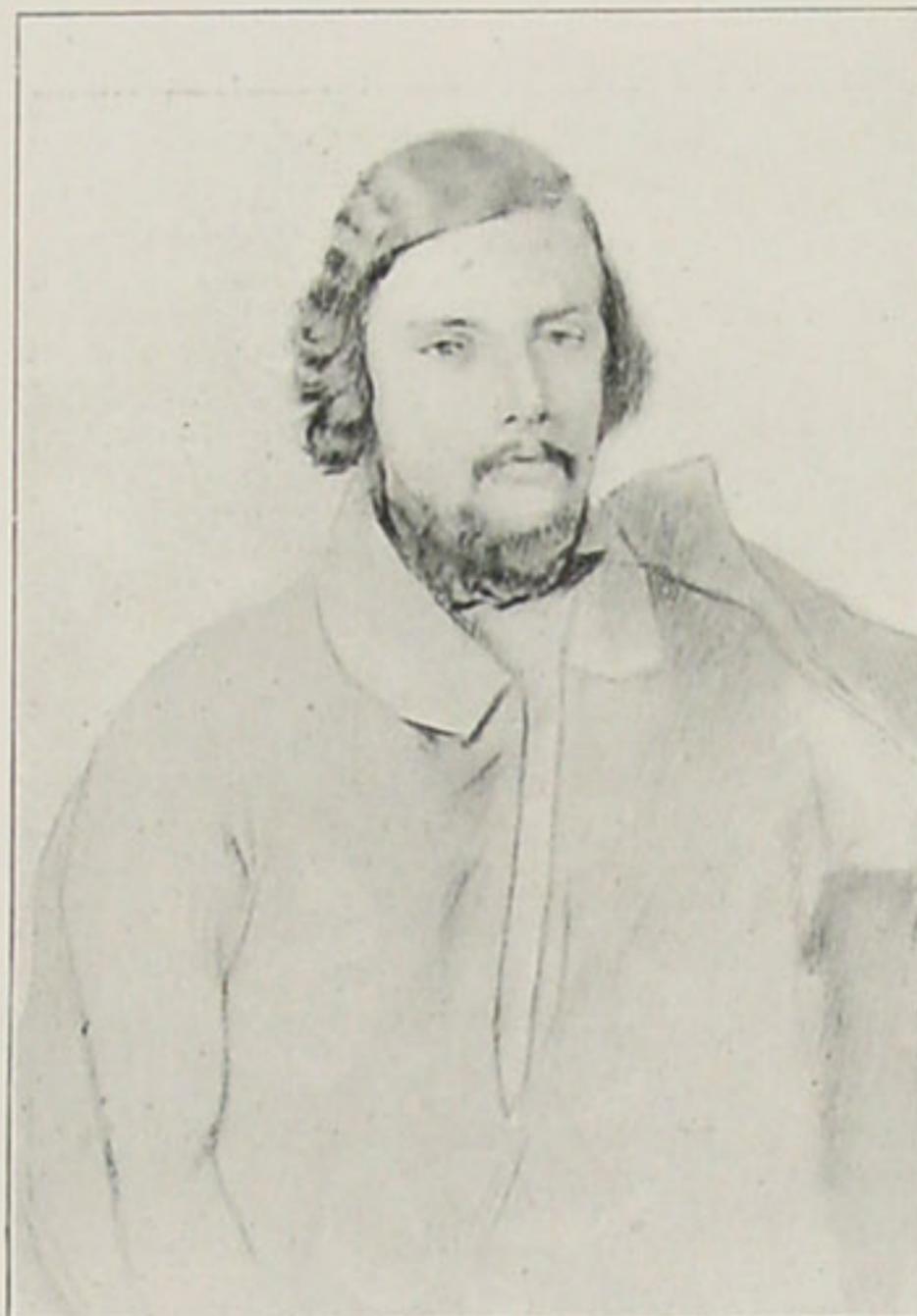
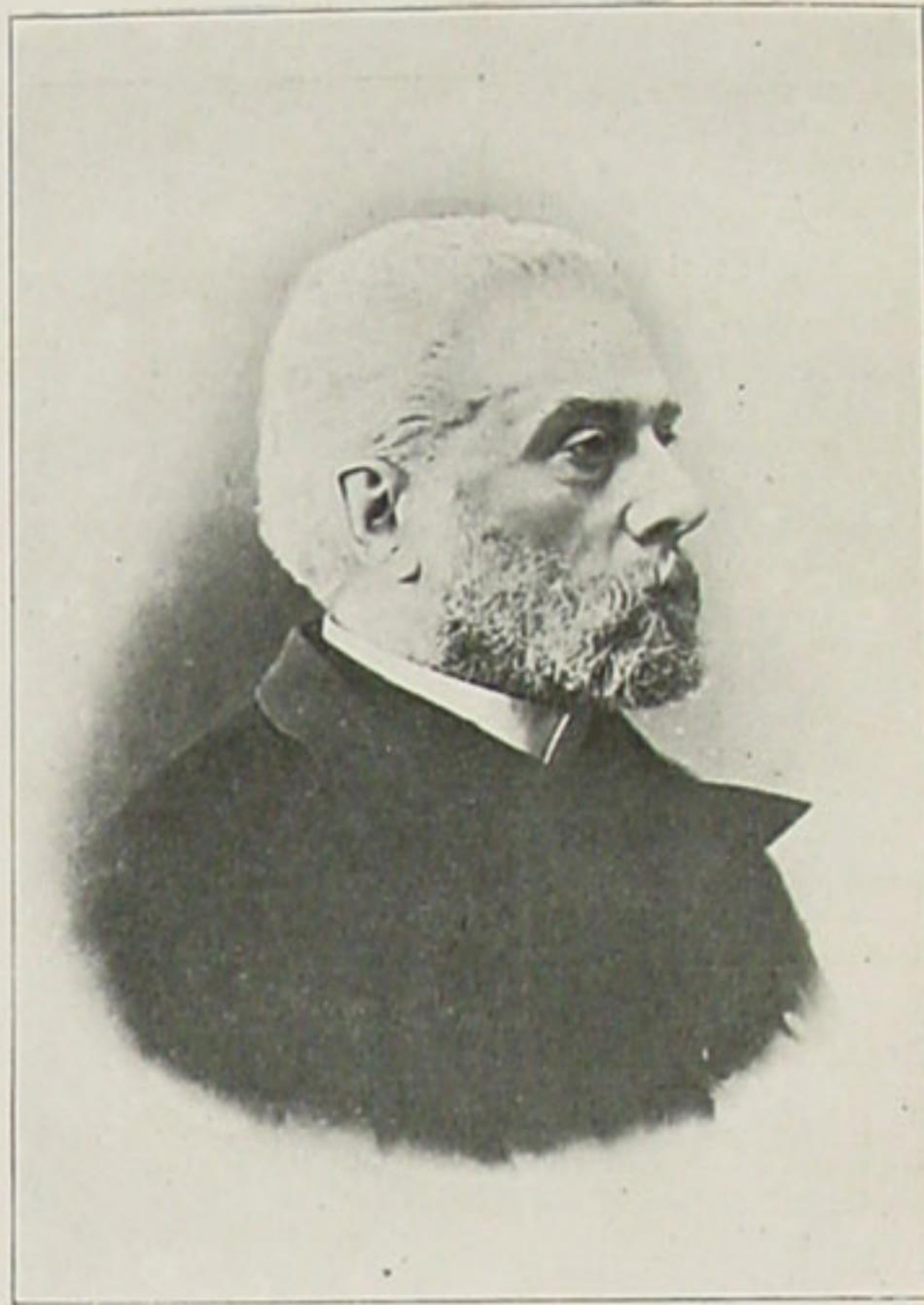
J. FABRÉ Y OLIVER

Vilanova, 21 janer 1901.

UN PENSAMENT D'EN BALAGUER

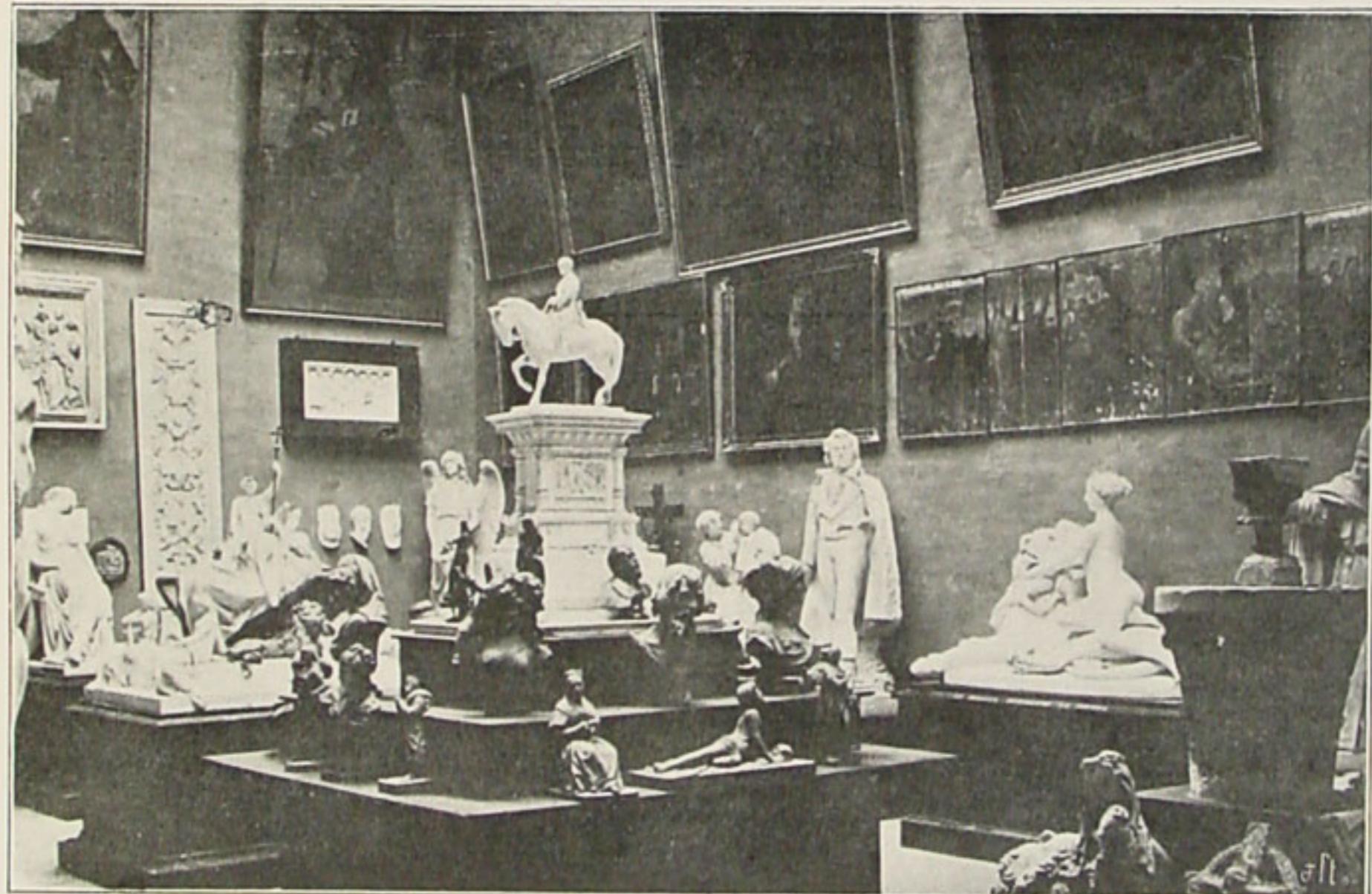
TAN de bò que fos possible que no existissen partits polítics! Per mi no es possible; mes si ho fos ho acceptaria. Lo que per ara trovo possible, es que'ls homes honrats de tots los partits poden unir-se quan se tracta dels interessos de la patria. ¿Qué m'importa sa procedència, si venen à lluytar per la patria?

ESCRITORI PREDILECTE D'EN BALAGUER, existent à la casa de Santa Rita.
(Fot. de LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.)

VICTOR BALAGUER, 1854.—(*Dibuix de Henry Vital.*)VICTOR BALAGUER, 1903.—(*Fot. de J. Sabaté.*)VILANOVA Y GELTRÚ: INTERIOR DE LA CASA DE SANTA TERESA.—(*Fot. de LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.*)

SALÓ DE PINTURA DE LA BIBLIOTECA MUSEU BALAGUER.

SALA DE ESCULTURA DE LA BIBLIOTECA MUSEU BALAGUER. — (*Foto. de J. Saburit.*)

LA GRAN OBRA D'EN BALAGUER

No es aquesta la del poeta popular y eminentment romàntich, ni la del orador entusiasta y fogós que s'emportava ab sa paraula á les masses; no la del historiayre y literat, ni la del polítich, ni la del patriota, sinó la de tots aquests á la vegada, la concebuda pel poeta, l'orador, l'historiayre, lo literat, lo polítich y'l patriota feta una sola, encarnada y breçolada per ell, per En Balaguer, en la fundació de la Biblioteca-Museu de Vilanova y Geltrú.

Aquesta es, sens dupte, l'obra grand' d'En Balaguer, qual memòria honra avuy LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA. La Biblioteca-Museu-Balaguer serà, temps á venir, quan hajan passat les ratxades que's descapdellan sobre les sepultures dels homens que han valgut, la única de les obres de aquest fill de Catalunya, la única que sobreviurá ab tot y la critica situació econòmica que està atravessant, puix aquesta es una de les fundacions que tot ho dona; y si's aymadors del progrés dels pobles no ajudan al seu sosteniment, la lluita's fa difícil per no dir insostenible. Ella segurament serà la que donarà més anomenada á la xamosa vila de Vilanova y Geltrú, situada á 45 kilòmetres al suroest de aquesta capital y ab una població de 14.000 habitants; una, potser la que més, de les moltes que a Catalunya han anat sempre al davant, ja que conta ab fàbriques de filats y texits des de 1839 y te diari y gas des de mitjants de la centuria passada. Conta ademés ab tres iglesies parroquials, Hospital, Casa de Aculliment, Patronat de pobres, Salvament de nàusfrechs, Escola d'arts y oficis, Ateneu, Escoles públiques y particulars, Societats corals, de socors mutuos, instructives, Teatres, Casinos, Caxa d'estalvis y Bancs. Sa entronada, resguardada per les serres de l'Aguila y Montgrós, es de dolça temperatura, fèrtil y plana, y se trova creuada pel ferrocarril directe á Çaragoça y Madrid, y per tres carreteres.

Era, donchs, merexedora aquella vila del afecte que li professá En Balaguer, y no duptém que'l seu fill, los ilustrats vilanovins d'avuy, sabrán conservar l'hermos y riquissim llegat que'l hi va fer aquest home ilustre que ab tant d'amor y entusiasme va crear, per honra de Vilanova y Catalunya, un centre de cultura y de ilustració que pot posarse perdurat de molts que tenen més anomenada.

En vā serà intentar fer la ressenya en aquests planes de tot quant guarda aquell magestuós edifici, alçat prop de la Estació del ferrocarril, qual inauguració tingüé lloc lo dia 26 de octubre de 1884. Tan sols nos concretarém á esmentar les obres més capdals que en ell se guardan, començant pel seriós saló-biblioteca, que estotja passat de 36.000 exemplars, sobressortint entre ells les obres de Ausies-March y de Marco Polo; una notable col·lecció d'obres dels poetes provençals y altra importantíssima sobre l'Orient y l'Extrém-Orient, ademés de cinquanta cinch edicions del *Quicxot*; un Evangelí policromat del sige XV, que fou del *ConSELL de Trenta de la Universitat de Vilanova y Geltrú*; alguns estranys exemplars que foren de la Biblioteca de Poblet, en quals roges tapes de pergamí hi lluhexen lo segell y nom del generós infant Don Pere de Aragó, y molts altres que, gracies á la activitat y profons coneixements del señor bibliotecari, se trovan cuidadosament catalogats y classificats en aquells armaris,

ris, insuficients ja per tantes joyes. Guardats á l'arsxiu, hi há gran nombre de volums formats per valiosos originals de Lluís Cutchet, Jaume Tió, Pare Isla, Teodor Llorente, Jaume Boix, Carme Sylva, Mistral, etc., com també molts llibres que foren de escriptors tan ilustres com Hartzembusch, Ayala, Núñez de Arce, Josepha Massanés, Fastenrath y de la Reyna de Rumania.

Passant del saló-biblioteca á la sala de pintura, l'un enfrot de l'al-

CASA DE SANTA TERESA.—RETAULE DEL CAPSAL DEL LLIT.
(Fot. de LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.)

tre, podem admirar los hermosos quadros allí guardats, hon s'hi veuen representades totes les escoles y tendencias, com ho demostra lo trovarhi los noms de Fr. Joan B. Mayno, Theotocópuli el *Greco*, Zurbarán, Morales, Espinosa, Jordaens, Crayer, Watteau, Giordano Lucca, Viladomat, Flauger, Carducho, Escalante y tants y tants altres que brillan esplendorosament en la esfera del art. També s'hi veuen una bonica copia de Tiziano y díes de Velázquez y, ademés, en la pintura moderna, s'hi trovan firmes tan reputades com les de Alvarez Dumont, Américo, Borrás, Hispalet, Jover, Laredo, Luna, Palmaroli, Richar, Sorolla, Zapater, Gasolfe, Urgell, Vayreda, Masriera, E. Serra, Torrecassana, Carbonell, Montserrat, Llaverías, Martí, Alsina y, en fi, tots los noms, que no son pochs, que sobressurten en lo camp de la pintura catalana y mantenen aviat lo caliu del renaxement de la nostra terra, se anomenin Fortunys ó Cavas, Meifrens ó Baixeras, Tamburinis ó Casas, Riveras ó Barraus.

No menys important y nutrida es la sala *Maria*, ahont se trova la esculptura. Allá hi há la estatua «Llucrècia» d'En Campeny y les de «Sant Pau» y del «Dante» d'En Sunyol, acompañades d'altres varies dels germans Vallmitjana; lo sentit grupo d'En Fuxá, «La senyal de la creu» y les estatues de «Job», «Ferrer de Blanes» y «Santa Teresa de Jesús» d'En Pere Serratosa. D'En Joseph Compeny, net del autor de la «Llucrècia», hi há la alegòrica representació del «Escàndol»; «Resignació» d'En Clarassó, «Lo màrtir cristià» d'En Querol y un preciós Crist de l'Atxé. Adornan, ademés, la sala, cinch estatues funeràries d'En Nobas, la «Mignon» de Marinas, y una «Bacant» de Marcel de Foret, acabant de arrodonir aquesta secció varies escultures de Carbonell, Tasso, Duque, Claramunt, Vallmitjana, Carretera y altres. Completan la riquesa de aquesta sala una col·lecció de detalls arquitectònichs de la catedral de Çaragoça, de Poblet; díes bales de pedra, una pedra sepulcral de 1340, un capitell romà, trovat aprop de Vilanova, y la «Carassa», que figurava al carrer de aquest nom á Barcelona.

En la part superior de les parets de aquesta sala hi há hagut necessitat de colocarhi alguns quadros, entre ells alguns del *Greco*, Viladomat, Flauger, etc.

MUSEU BALAGUER: FRAGMENT DE LA SALA ISABEL.
(Fot. de LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.)

Lo corredor que comunica aquesta sala ab la anomenada de *Isabel*, està ocupat per una colecció de buydats de bustos, entre 'ls que sobresurten la *Niobe*, la *Venus de Milo*, lo *Fals Séneca*, *August*, *Zenón* y un cap de galo moribunt, entre'ls antichs, á més de quatre maniquís, un home y una dona filipins y ddes armadures completes xines. Entre 'ls bustos moderns hi há'l d'*En Pitarrà*, *Manel y Prósper Bo-farull*, *Pío IX*, *Dant*, *López de Ayala*, *Alfons XII*, *Sagasta*, *Jovellanos*, *Toda* y *Gumá*. Alguns als rellens decoratius, un representant la sagrada *Cena* y altres ab retratos de *Olózaga*, *Topete*, *Churrucá*, etc., y á més les mascarells mortuories de *Casado*, *Fortuny* y *Mafiana*.

Y per ultim, entrém al saló *Isabel* ja esmentat, hon hi trovém una bonica colecció de rajoles de Valencia, distingintse una de 112 peces representant á Sant Antoni Abat; altra de 80 ab lo retrato de Sant Felip Neri; una d'una sola peça que figura la imposició de la casulla per la Verge y un àngel á un bisbe, y 10 més ab escuts nobiliaris, 4 de escenes valencianes y moltíssimes d'altres.

Entre'ls plats sobresurten la colecció de reflexos metàllics, los alarbs, los xinos, los filipins, inglesos, alemanys, mallorquins y de fabricació de Alcora, junt ab una colecció completa de pots de apotecari. Hi há també un retrato d'*En Balaguer* en ceràmica y un budha xino.

Lo monetari, instalat en aquesta metixa sala, es importantíssim á tot ser-ho, figuranthi alguns milers d'exemplars de tots los països. Entre les medalles son importants la colecció de les italiennes, de Lluís XIV y la argentina, que conté apropi de mil exemplars.

També hi há dos altars antichs, un piano filipi y cinch ànfores romanes. Resguardats dins d'una vitrina, s'hi conservan una nombrosa colecció de vidres, molts d'ells catalans, de gran valor; varies morratxes, alguna adornada ab cintes y flors artificials, una copa de fabricació inglesa, un vas tallat en cristall de roca y altres vasos policromats de últims

del sigle XVIII. En aquesta metixa vitrina hi há també la colecció de ferros vells, sobressurtint cinch estreps de muntar, algun d'alarb; un picaportes; un clau d'una porta de la Alhambra de Granada, altre de Sant Joan de Puerto-Rico, arrancat al abandonar aquella ciutat l'exèrcit espanyol, y altre de les posessions que té á Aragó la comtessa de Teba, ex emperatriu de França.

No podém acabar aquesta barroera explicació del Museu de Vilanova sense fer esment de la *Casa de Santa Teresa*, anomenada així en memòria del nom de la mare del ilustre fundador de la Biblioteca, casa que, si bé en un principi va ser feta pera residència d'ell, de mica en mica s'ha convertit en una ampliació del Museu, puix totes ses sales estan curades d'obres d'art, particularment de les de nostra terra.

En aquells salons, dels que n'ofereix una mostra á nostres llegidors, van prendre forma les inspirades estrofes del *Romiatge de mon àniviss*, escrites segurament damunt de aquell escriptori antich que tant ell preferia, després d'amararse d'inspiració cristiana enfrente del retaule de Nostra Senyora de Montserrat, patrona de Catalunya, que tenia constantment á la espona del seu llit.

En aquelles metxes sales y dintre de riquíssim armari, s'hi guardan les joyes y trofeus guanyats pel plorat poeta en lluytes gentils y poétiques, á les que tant impuls va donar ab sos entusiasmes per la Patria, la Fe y l'Amor, hermosa trilogia dels Jochs Florals, dels que fou un dels primers restauradors.

¡ Descansi en pau lo inspirat cantor de nostres tradicions! ¡Qué'l preuat monument que va llegar á Vilanova y Geltrú y que perpetuarà'l nom de Víctor Balaguer, sia la base de la prosperitat de aquella vila, y que Catalunya tota procuri que l'obra realisada por un dels seus fills donga tots los resultats que d'ella son d'esperar y s'haurà afermat un puntal més de la renaxensa de la nostra patria.

GENT DE CASA, PER MARIANO FOIX.

— Ja li tinch dit, senyora Rosa; no deixo diners sinó ab l'interès del 80 per 100.

LA NOVA CASA DE "LO RAT-PENAT"

An motiu de inaugurar-se'l nou local que al carrer del poeta Querol ocupa actualment la societat valencianista, tingué lloch anit una solemne vetllada, en la que's amadors de les glories valencianes donaren una prova més de llur bon gust y de llur enginy.

La entrada al edifici ja predisposava á rebre la grata impresió que produhsan ses espayoses dependencies.

Grups de plantes destrament combinats y una profusa iluminació que arreu se notava, demostravan evidentment que *Lo Rat-Penat* estava ahir de festa.

Y axò quedava confirmat al penetrar dins lo gran saló, de forma quadrilonga, decorat ab riquesa y severitat.

Assegut en una de les otomanes que s'estenen de cap á cap de saló, la vista se recreava contemplant aquella renglera interminable d'ex reynes de ja passats Jochs Florals, totes hermoses, totes dignes de figurar en lloch tan honrós, que, sense exageració, podría molt be anomenarse, per aquells magnífichs quadros, *Galeria de la gentilesa*.

Per damunt de la esmentada galeria, y com á fris, hi campejavan escuts de les diferents regions d'Espanya; y en la testa del saló, damunt l'estriado, s'hi veia, sota magnífich dossier, lo retrato de la darrera Reyna de la Festa.

En lloch preminent, y presidint lo conjunt, s'hi destacava una superba senyera.

Era la gloriosa Senyera de les quatre barres.

L'acte començá á les nou, ab la sinfonía de *Mignon*, executada al piano per lo senyor Arrieta.

Seguidament, lo President de la Societat, don Honorat Berga, llegí un

correcte y apropiat discurs, en lo que ab acert tractá del regionalisme y dels fins que persegua *Lo Rat-Penat*.

Lo senyor Berga se mostrá partidari de que's concedesca una ampla descentralización, á si de que pugan espletar llurs energies les regions y municipis d'Espanya; definí la idea regionalista, que no es, com alguns pretenen, lo separatisme que condemnau tots los bons espanyols; s'estengué després en atinades consideracions sobre tan importants temes, lo qual li valgué ésser calorosamente aplaudit per la selecta concurrencia, que l'havia escoltat ab la més fonda atenció y ab lo major silenci.

Després llegiren poesies, que foren molt celebrades, los senyors Arroyo, Espià, Thous, Palanca, Bodría, Cebrián, Cabrelles, Fuster, Almela y Muñoz Barrachina.

Tots los poetes foren justament aplaudits, en particular l'element jove que, al presentarse ab l'apocament propi del novell, però ab lo cor sado llit de sentiment y ab lo cervell ple de idees, fa concebir per al pervenir falagueres esperances.

La mísica alterná ab la poesía.

Lo tenor senyor Avila cantá ab molt gust una *Sempreviva*, lletra del senyor Bodría y música de don Eugeni Amorós, y ademés una cançó titulada *Lo niu desert*, lletra del senyor Palanca y mísica de don Ramón Martí.

Lo senyor Tortajada cantá ab destresa una *Trova valenciana*, del malguanyat Víctor Iranzo, posada en música pel mestre Penella.

Los senyors Amorós, Penella y Martínez accompanyaren al piano als senyors Avila y Tortajada, conseguint tots aplaudiments en gran.

La vetllada va acabar ab quatre paraules del president senyor Berga, qui doná les gracies á la concurrencia que havia honrat ab sa presencia la festa del *Rat-Penat*, y oferint la nova casa á tots los qui sentin bategar son cor per amor de les coses de la terra.

Quan encara se sentían los picaments de mans, se rebé un telegrama de LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA de Barcelona, felicitant al *Rat-Penat* y adherintse al acte.

Moments després recorriam los salons de la societat, ahon s'hi troava instalada una exposició de les obres impresa premiades en los Jochs Florals, y d'altres que, sense serho, ha influït en llur publicació la societat valencianista.

La primera secció se componia de quaranta vuyt obres, contantse entre elles, travalls de tanta importància com lo *Diccionari de impresores*, del senyor Serrano Morales; lo *Diccionari de artistes*, del baró de Alcalahí; la *Historia dels gremis*, del senyor Tramoyeres, y la que sobre dit tema escriugué lo Marqués de Cruilles.

També hi figuraven les obres dels senyors Chabret Balbas, Llombart, Martí Grajales, y altres, sobradament coneeguts dels amants de la literatura.

Entre les obres no premiades, qual nombre pasa de 60, s'hi contavan lo *Llibret de versos*, de don Teodor Llorente, y les poesies coleccióndades dels senyors Labsila, Iranzo, Puig Torralba, Bodría, Badenes y Trenor; com també travalls històrichs dels senyors Martínez Aloy, Vives Liern, Tarín, Juaneda y alguns més, que tal vegada no recordém en aquest moment.

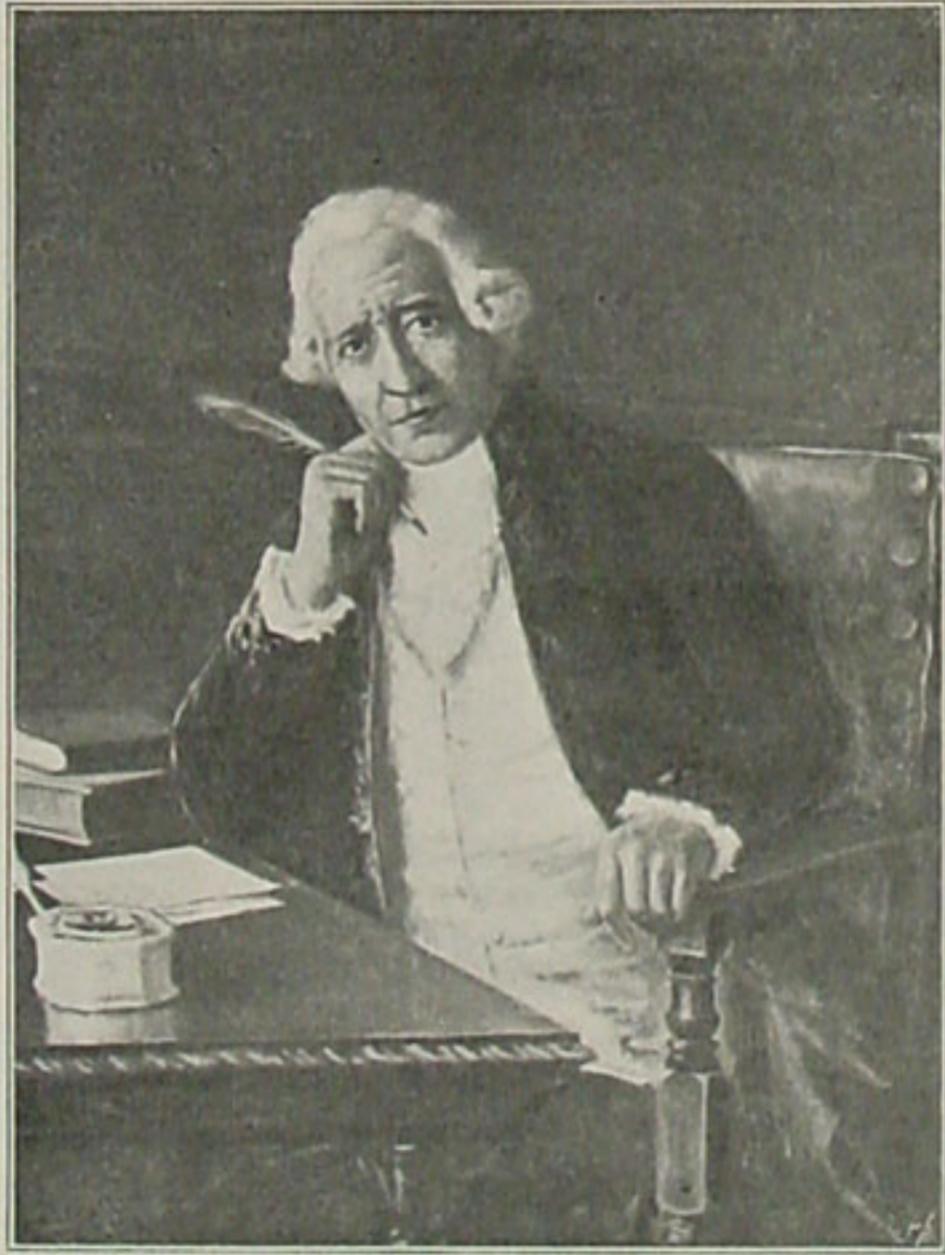
Per lo esmentat se comprén lo molt que la literatura regional d'èsta està agrahida á *Lo Rat-Penat*, essent la dita exposició una demostració palpable de la bondat de la tasca que, de alguns anys ençà, està realisant la patriòtica societat.

Sabém també que les seccions de Arqueología, Literatura, Música y Belles Arts están animades dels millors desigs per al present curs académich, y es digne de lloança la tasca que s'han imposat los senyors socis, per á aumentar y agrandir los llovers ja conquistats.

Reben ab tal motiu, des de aquestes planes, una forta encaixada los nostres amics de Valencia; y prengan com á divisa, en llur noble empresa, la encoratadora paraula *Avant*.

J. PORTALS Y PRESAS

Valencia, 23 gener 1901.

DR. FRANCISCO SALVÁ Y CAMPILLO, retrato per J. M. Marqués.
NAT LO DÍA 11 JULIOL DE 1751. — † 13 FEBRER DE 1828.

LA REYNA VICTORIA

INMORTAL historiador anglès lord Macaulay, burlantse dels apòlegues semipiters del passat, diu ab ironia que tal vegada en lo sige de XX se parli del temps de la Reyna Victoria com d'una època «en que Inglaterra era lo que tenia de ser, estant unides totes les classes socials, sense que's rics opri-missen als pobres, ni's pobres en-vejessen als rics». ¡Qui tenia de dirli al gran escriptor que aquella nova centuria, tan llunyana aleshores, encara la veuria començar la jove Soberana del Regne Unit l'any 1849, en que ell feu la esmentada pro-secial!

Realment pochs regnats se trovan en la Historia tan llargs y esplendorosos com lo de la difunta Reyna d'Inglaterra. (Quantes fetxes de gloria pel poble anglès en aquests sexanta quatre anys que ha dominat la neboda de Guillèm IV! Si la influència personal d'aquesta ha estat ben poca, com correspon en un país constitucional, son nom no dexa d'anar lligat ab tots los progresos y avanços de la gran nació en lo sige que acaba de transcórrer. Nasqué Victoria I, lo 24 de maig de 1819; per son pare Eduart, Duch de Kent, descendia de Jordi III, de qui aquell era'l quart descendant. La seva mare, Lluisa Victoria, era de la casa de Saxonía-Coburg. Des del any 1820, en que finà'l Duch de Kent, fou proclamada sucesora al Trono la tendra princeseta. Ab aquest destí, la seva educació fou escullida, com s'acostuma á fer á Inglaterra, y al mateix temps que la Duquesa de Northumberland li ensenyava la literatura y les Belles Arts, lord Melbourne la familiarisava ab lo mecanisme del sistema polítich anglès.

Proclamada Reyna lo 20 de janer de 1837, mantingué en lo Ministeri á lord Melbourne, ab gran despit dels *tories* ó conservadors. Però sempre cumplí Victoria I ab sos més estrictes devers constitucionals. Sir R. Peel, Disraeli, Palmerston, Russell, Gladstone y Salisbury, han anat ocupant la Presidència del Ministeri, que en aquell país sense militarisme es la primera dignitat de fet. Ademés lo llarch funcionament del sistema representiu ha permés que's cambis polàtics se realisin sens sotregades ni caygudes, com en altres nacions de geni inquiet y turbulent. Axís, lords Wellington y Palmerston pogueren portar á cap la emancipació dels Catòlichs y Sir R. Peel la reforma aranzelaria ab ses célebres lleys de cereals, que introduïan lo lliure cambi. Ab tot y la oposició violenta de Bentinck y Disraeli, l'infatigable Cobden feya triomfar la llibertat de comers, que Napoleon III acceptava l'any 1860, al firmar lo célebre Tractat, objecte de tantes y tan animades discussions, en la Premsa y en la Tribuna. També la emancipació dels Juheus se tractá acaloradament per aquells anys, resolventse á favor d'aquests per la iniciativa de Disraeli, després lord Beaconsfield, interessat personalment en la qüestió. No poden oblidarse tampoc les candentes polémiques sobre les Associacions Obreres; Marx fundà á Londres *L'Internacional*, y des de allors á Inglaterra s'han acollit sempre los desterrats de tots los païssos, estableint allí llurs focos de revolució. Ab tot, la Gran Bretanya se'n ha lliurat sempre per l'espirit tradicionalista que hi regna, millor guardià que's exèrcits permanents.

L'any 1840 la Reyna Victoria's casà per amor ab lo príncep Albert de Saxonía-Coburg-Gotha. Aquest matrimoni, com de tants altres monarques d'Europa, fou un model de ditxa conyugal. Vuit fills sortiren d'aquesta unió: Victoria, casada ab lo que fou Frederich III d'Alemanya; Albert Eduart, avuy Rey d'Inglaterra; Alfret, Duch d'Edimbourg; la Princesa Elena; la Princesa Lluisa Carolina; Artur Guillén, Duch de Connaught; Leopold, Duch d'Albany, y per fi, la Princesa Beatrìu, qui accompagnava constantment á la seva mare. La mort del Príncep Albert causà un abatiment tan pregon á la Reyna, qu'estigué cinch anys sens obrir personalment les Cambres legislatives, y fins se parlà d'una Regència. Lo respecte y la fidelitat del poble anglès s'oposà á aquests pensaments.

MESTRE JOSEPH GARCÍA ROBLES,
autor de la peça de música que acompanya aquest número.
(Fot. Audenard.)

A tot axó havien tingut lloc les guerres de Crimea y Xina, hon Inglaterra's baté al costat de França, que, regida per Napoleon III, seguia los projectes de Tayllerand. Lo Duch de Morny s'inclinava per Russia, però l'Emperador sentia molt la influència anglesa, lo que no obstanta per que les relacions se fessin molt tivants en certa ocasió y s'arriveden prop d'una ruptura. Quan la terrible guerra de 1870, Inglaterra's decantà cap als prussians y allotjà al destronat Emperador, qui somniava una Restauració, molt provable quan esdevingué sa mort.

L'antagonisme d'Inglaterra y Russia se mostrà ben palpablement després de la guerra turco-russa, en que per mediació d'en Bismarck s'arrencaren á aquella gran potència los fruits de sa costosa victòria. May ha perdut l'Imperi moscovita la ocasió de venjarse, com ha fet crudelment al Assia y com pensava acabar lo difunt Mouravieff, ab sos intents d'intervenció al Transvaal, sospesos per sa impensada mort. A despit de tot, l'engrandiment territorial del Imperi Anglès ha crescut de dia en dia, gràcies á sa política espansiva y colonizadora. L'any 1876 se proclamà solemnement Emperatriu de les Indies á la Reyna d'Inglaterra, coronant la obra de Clive y dels Warren Hastings, com també la dels Duplex y Sally, que tant lluyaren per Lluís XV en aquelles llunyanes y maravolloses regions orientals. No ha anat sense horribles guerres la possessió de la India, haventhi ocorregut tràgiques escenes pels anys 1837 y 1857, que recordan les més espantoses de la Revolució Francesa. Després d'una lluita gegantina y d'una severa repressió, lo predomini britànic s'ha afirmat definitivament. Lo meteix pot dir-se del Afganistán.

Les dilapidacions del Jèdive Ismail permeten als inglesos apoderar-se d'Egipte y de fet del Canal de Suez. La possessió del Sudán ha estat obra de temps, però, á la fi s'ha venjat la mort de Gordon y les humiliacions dels orgullosos insulars. Poch á poc, la influència britànica s'ha anat estenent per África, molt sovint sens reparar en medis, com ara meteix ne veyem exemplars ben clars. Ab tot y la competència de França y Alemanya, Inglaterra conserva sa supremacia. Fora ab tot molt injust, negar l'impuls que ha donat al moviment autonomista, reconeixent la personalitat de les colonies, concedint-los una veritable administració lliure y una representació de debò, en lloc d'olegar-los ab una estúpida rutina uniformista. Axís lo Canadá y Australia, lo meteix que'l Cap de Bona Esperança constituixen nacionals, sense que á ningú se li ocorrera taxar-los de desafectes á la Metrópoli, tenintles en una situació excepcional.

Lo gloriós període que tanca la mort de la Reyna Victoria no ho es sols per la prosperitat material, sinó per l'avengintelectual. La Filosofia y la Sociologia, la Economia política y les Belles Lletres, les Arts y la Literatura, han tingut moments brillants,

dexant records inesborrables. ¿Com oblidar los noms de H. Spencer y Stuart Mill, de Macaulay y Dickens, de Thackeray y Handon, de Max-Muller y Hallam? Les ciències físiques y matemàtiques han realitzat avanços de primera magnitud en aquell país enginyós com pochs altres. Los noms de Faraday y Tyndall, Brewster y Crookes, son suficients per demostrarlo.

Si en les ciències mèdiques lo seu travall no arriba al dels pacients habitants del Centre d'Europa, en canvi lo descubriment de Joseph Lister, creador de la Antisepsia y fundador, per tant, de la cirurgia moderna, es d'aquells que no té rival en cap altra part del món.

Sols la terrible X del Àfrica Austral s'alça amenaçadora, com nova Sphinx, en l'horitzó del peregrindre d'Inglaterra. La Reyna Victoria ha mort adolorida, sens haverla pogut veure desapareixer.

En sos vuitanta un anys de vida (cuantes guerres no ha contemplat acabar! cuantes revolucions no ha vist esclarir y apagarse!) Sols aquella campanya, anunciada com un passeig militar, sembla sense sortida possible, y la vella Soberana mort trista y decayguda, com August després de la derrota de Varo, qui sab si pressentint les primeres senyals de la decadència del colossal Imperi!

W. COROLEU

NOSTRES GRAVATS

HORES D'ANGUNIA, DIBUIX DE A. UTRILLO.

Ab un breçol, un infant y una mare, pinta l'artista un dels més inspirats y sentits quadros de la vida real, de la que hem de passar en aquesta vall de llàgrimes. ¿Quina mare no sentirà bategar lo seu cor, contemplant lo dibuix que reproduïm á la primera plana? ¿Quina serà tan afortunada que, al fixarhi's usís, no se'l senti humitejats del recort d'hores d'angunia y desconsol, passades amargament vora'l breçol...? ¡Pobres mares!

LO DOCTOR FRANCISCO SALVÁ Y CAMPILLO

La Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona dedicà'l dia 30 de desembre ultim una vetllada necrològica á la memòria d'aquell ilustre físich y sabí metge català, en la qual va descobrirse'l retrato que avuy reproduïm.

Ben merescuts se tenia tals honors qui, com lo doctor Salvá, fou un metge ilustradíssim, catedràtic eminent, gran propagandista de la vacuna, ferm partidari de la ensenyança pràctica y creador de la ensenyança clínica, arrivant son amor á la ciència fins al punt de llegar son cos per á quèls estudiants li fessen la autopsia.

Però si com á metge y catedràtic es digne de respecte y consideració, com á físich y home d'estudi mereix la veneració del món enter, puix fou un dels primers que conegué y aplicà la electricitat, inventà y modificà molts instruments de física, y finalment inventà lo telégrafo, lo cable y pressentí la telegrafia sense fils. Nasqué á Barcelona'l dia 11 de juliol de 1751, y morí'l 13 de febrer de 1828.

PASSEJANT PEL PARCH.

LOS HOSTES ARGENTINS

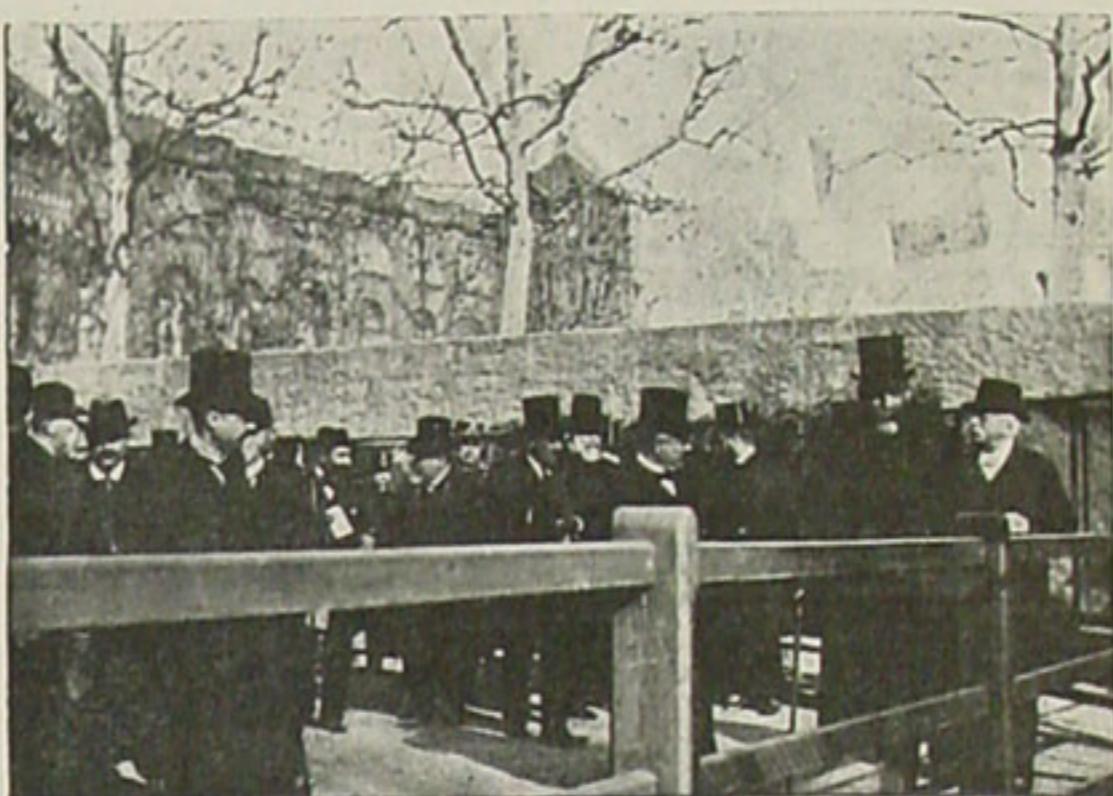
En lo vapor *Alfonso XIII* arribaren lo dia 21 del prop passat janer, procedents de la República Argentina, l'Alcalde de Buenos Ayres, don Adolf S. Bulbrich, lo seu secretari senyor Williams, lo marqués de Fontville y alguns individus de la família del senyor Intendent general.

Anaren á rebreles les autoritats d'aquesta ciutat y alguns representants de les principals associacions de la metixa, y, durant los dies que han estat á Barcelona, tant los uns com les altres han procurat obsequiar als distingits hostes americans.

L'endemà de la arribada lo nostre Ajuntament organisà en son obsequi un esmorzar al Parch, precedit d'un passeig per aquells jardins y visita als museus y colecció zoològica allà instalats, en qual ocasió nostres redactors fotogràfics recolliren les notes que avuy oferim á nostres llegidors.

Los argentins se mostren admirats de aquesta capital, de la que se'n portan una impressió favorabilíssima.

LOS HOSTES ARGENTINS.—(Foto de LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.)

VISITANT LA COLECCIÓ ZOOLOGICA.

LO MESTRE GARCIA ROBLES

Encara que sos dos apellidos indiquin lo contrari, lo senyor García Robles es fill de Catalunya y català de debò, no sols perque vegé la llum primera á la simpàtica y patriòtica vila olotina, sinó perque sent ab tota la força, ab tot l'avassallador impuls de quèl cor es susceptible, l'amor que tots los bons catalans sentim per tot lo que respira lo flayrós y encoratjador ayre de nostra terra venerada.

En quant als mèrits artístichs d'aquest mestre, honra de la moderna música catalana, son nombrosos e indiscutibles. Me limitaré, á causa de la falta d'espai, á recordar que es l'autor del celebrat poema líric *Garraf*, escrit á instances d'un conegut y acusadat protector de les Belles Arts catalanes; de l'hermosissima cantata *Catalonia*, que'l lloregat «Orfeó Català» actualment té en estudi; del chor *La Bandera Catalana*, que la esmentada societat coral ha passegat victoriós per tot Catalunya; y finalment, de la òpera *Julio César*, de la que se'n donaren á conéixer al públic alguns fragments en una serie de concerts organitzats en lo derruit Teatre Espanyol y que foren estrepitosament aplaudits.

Y si aquests no fossen suficients per á fer sobressortir la personalitat musical del senyor García Robles, bastaría dir que ha col·laborat diferents vegades ab literats catalans tan distingits com son: en Francesch Matheu, n'Oller, en Picó y Campamar, en Thos y Codina y en Riera y Bertrán, de qui es la lletra de les *Follies* que accompanyem ab aquest número. La característica de la música d'aquest insigne mestre consisteix en l'esquisit sentiment de que está amarada y en la espontaneitat y fluidesa en lo desenrotlllo de la melodia, axis com també en l'esperit de patria que campeja en moltes d'elles, y en sa factura més que correcta, irreprovable, y una de ses millors qualitats es sa compenetració completa ab la composició literaria que interpreta.

Entre ses composicions musicals més celebrades, ademés de les que ja hem esmentat, hi figurau l'*Allegro deciso*, escrit per á sis pianos á quatre mans; una *Gavota*, un *Impromptu*, un *Waltz de Concierto*, una *Pavana*, una *Elegia*, dues *Doloras*, una *Pastorella*, la melodia per á violí y piano *Anyoranza*, la meditació *¡Qué solos se quedan los muertos!*, un *Himne á la Primavera*, per á chor y orquestra, y la marina *Retorn*, ademés de gran nombre de composicions de caràcter religiós.

LA FILHA DEL INTENDENT.

FOLIES

LETRA

DE

J. RIERA Y
BERTRAN

MUSICA

DE

J. GARCIA
ROBLES

I.

Moderat.

No sé que hi há en las can-

Tiples. *B.T.*

Tenors. *B.T.*

Baixos. *B.T.*

Piano.

The musical score consists of four staves. The first three staves represent an orchestra with woodwind parts (Tiples, Tenors, Baixos) and a bassoon part (Baixos). The fourth staff is for the piano. The music is in common time with a key signature of one sharp. The vocal parts enter in measure 10. The piano part features harmonic changes, including a shift from G major to D major in the middle section.

The vocal parts continue their melody over the harmonic progression provided by the piano accompaniment. The piano part maintains a steady harmonic base with occasional chords and bass notes.

"Poden usarse indistintament pera acompañar la melodia, les veus ó'l piano,,

fan ve - nir tris - te - sa. Triste - sa me fan ve - nir, — pe - ro tan dol - sa tris -

 te - sa, que ;tan - de - bó sóls sen - tís — can - tar can - sons de ma Terra!

11.

Moderat un poch més lent.

Baix sol.

La neu d'a-que-xas monta-nyas es la que'ns porta lo

Tipes.
B.T.

Tenors.
B.T.

Baixos.
B.T.

Piano.

A musical score page featuring four staves of music. The top staff uses a bass clef, the second staff a soprano clef, the third staff an alto clef, and the bottom staff a bass clef. The lyrics in Spanish are written below the top staff: "fret,— iy tan boni - cas que son — to_tas co_ber_tas de neu! _____ Blan_". The music consists of measures separated by vertical bar lines, with various note heads, stems, and rests. The tempo is indicated as "Presto" and the key signature changes between measures.

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

4

The musical score consists of two systems of four staves each. The top system starts with a bass staff in common time, followed by three treble staves. The lyrics are:

cor de las ea - be lle_ras es la que me_na la mort, — ¡y las tes_tas to _ tas

The bottom system starts with a bass staff in common time, followed by three treble staves. The lyrics are:

blan - eas tan y tan be_llas que son! —

LIT. Y ESTAMP. de MÚSICA de M. HEREU: ARAGÓN, 257 BARCELONA.

Cobeja ab la seva companyia dramàtica, per à donar un nombre determinat de funcions: les inaugurarà ab la obra de Sardou *Dora*, que desempenyà ab molt d'acert, essent molt aplaudida.

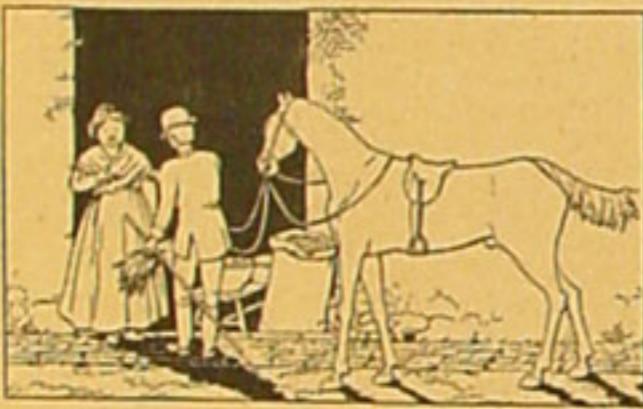
L. F.

BIBLIOGRAFÍA

(En aquesta secció s' donarà compte de tots los llibres qu'ns encien autors ó editors.)

LO CANT DELS MESOS, per *Victor Catalá*.—Barcelona.—Tip. «L'Aveng».—1901.

Formant un fascicle elegantment imprés y enquadernat, ha sortit à llum una col·lecció de versos destinats à cantar les variades impresions dels dotze mesos del any. Entremig dels dotze cants y del prólech y epílech que conté'l tomet, s'hi llegen notes ben ensopagades, que revelan en llur autor facultats per à la poesia, si bé en general quedan deslluhides per defectes de forma, procedents moltes vegades de la imitació d'un cert gènere en que sols los mestres conseguexen sortirne ayrosos.

REVISTA DE LA ASOCIACIÓN ARTÍSTICO-ARQUEOLÓGICA BARCELONESA.

Hem rebut lo volvim III, corresponent als mesos de Janer y Febrer del any corrent d'aquesta Revista, que conté la llista de tots los socis fundadors, honoraris, numeraris y corresponsals de la esmentada Associació y les dels suscriptors y publicacions ab qui te establest lo cambi la Revista.

Lo sumari d'aquesta comprén travalls de gran importància científica dintre'ls rams especials à que's dedica.

DISCURS INAUGURAL llegit en la sessió d'obertura del curs académich de 1900 1901 pel doctor don *Joseph Casares y Gil*, Professor de la Facultat de Farmacia de la Universitat de Barcelona.

Junt ab lo número 3 del Butlletí escolar *Universitat Catalana*, ha estada repartida als suscriptors d'aquest una traducció fidel d'aquell discurs, que al ésser llegit per son autor, fou acollit ab grans aplausos y mogué la atenció per l'esperit radical que l'inspira, exposat ab claretat y franquesa, sense prejudicis ni consideracions ridícules.

CATALUÑA.—Estudio acerca las condiciones de su engrandecimiento y riqueza, por don *Pedro Estasín*.—Prospecto.

La casa editorial Seix ha repartit lo prospecte d'aquesta obra trascendental, fentne primer l'apologia, copiant à continuació la taula de les matèries que conté, y, finalment, explicant les condicions materials del llibre y medis pera sa adquisició.

MANUAL POPULAR DE HIGIENE.

També editat per la casa Seix, ha sortit lo prospecte d'un llibre de 364 planes, ab 48 gravats y dues llàmines en colors, que'l doctor M. Montaner ha tradugit y acomodat al us dels espanyols, de la octava edició publicada pel Consell imperial de Sanitat d'Alemanya.

CAFÓLLS MUSTIGATS (Aplec de contalles de la meua terra), per *Salvador Guinot y Vilar*.—València, Estampa d'En Francesc Vives y Mora. 1900.

Aquesta colecció de quadrets de costums de la Plana de Castelló, revela en llur autor un travall d'observació, un estudi delicat y de vera afició per lo popular, ab un exquisit gust artístich.

Precedeix à la colecció de contalles una carta-de-dicatoria à Mossén Pasqual Boronat, y termena ab la contesta d'aquest. Una y altra epistles revelan lo profón anhel de que revisquen les lletres valencianes, y això com lo sabí provava'l moviment caminant, un y altre mostran son bon y patriòtic desig fent bona literatura.

Llástima que la excessiva modestia del senyor Guinot haja redunit la tirada de son bon llibre à 25 exemplars! Veritat es que'l públic està adormit, millor dirsiens ensopit: però si no se'l dexondeix, si per part de qui te prou condicions per ferho no se'l espavila, d'ahón li ha de venir!

Mossén Boronat, que's revela en la esmentada carta-epilech un bon valencià y un escriptor de cap de brot, fa esment d'altre travall, proxim à veure la llum, del senyor Guinot: un estudi crítich sobre'l famós poeta valencià En Jaume Roig.

Mereix felicitacions lo senyor Guinot per sos travalls en pró de les lletres patries, y aquests se felicitarán també, ben segur, lo dia que's publiqui'l travall que s'anuncia, tractantse d'un escriptor com lo que revelan los *Cafolls Mustigats*.

PUBLICACIONS REBUDES

El Siglo, setmanari ilustrat de Buenos Ayres; *Llevor*, setmanari catalanista del Ampordà, Ssn Feliu de Guixols; *La Escuela práctica*, revista pedagógica de Ceutadella; *Idearium*, publicació ilustrada granadina; *Arquitectura y construcción*, revista quinzenal ilustrada, de Barcelona; *Revista de la asociación artística-arqueológica-barcelonesa* y *La Rambla*, setmanari barceloni.

CURIOSITATS

Y PASSATEMPS

INFLUENCIA DEL ESPÍRITU DE MENTA

SOBRE LOS RATES

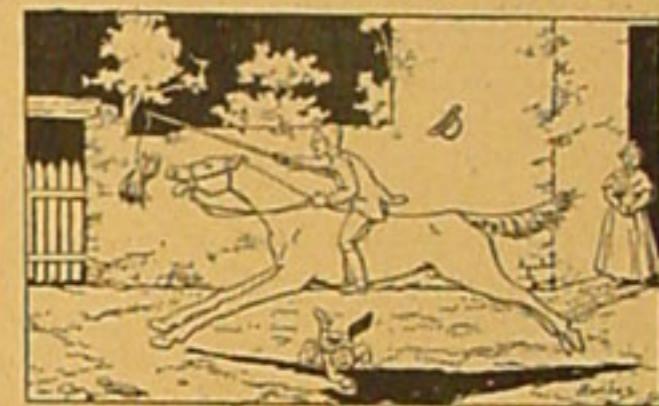
Fer fugir les rates y la ratolins ¿no es lo millor medi de destruirlos? — D'aquest modo se consegueix un resultat immediat sense tenir de sentir la pudor dels animals morts. Doncs bé, aquest si pot lograr-se ab la essència de menta.

Un hortolà anglès, que tenia els graners devastats per aquella mena de bestioles, va adonarse de que, fentli secar menta, havia conseguit que desapareguesen per complet. Evidentment que era la olor de menta lo que les feia fugir.

Ademés, va repetir l'experiment en altres bandes ab herbes seques arruxades d'esperit de menta, y rates y ratolins varen fugir igualment del lloc infestat, com per encant.

XARADA

A dos-prima-quart
va comprar la dona
un tercera-hu
fabricat de goma,
que feya una hu dos
molt quart diles voltes.

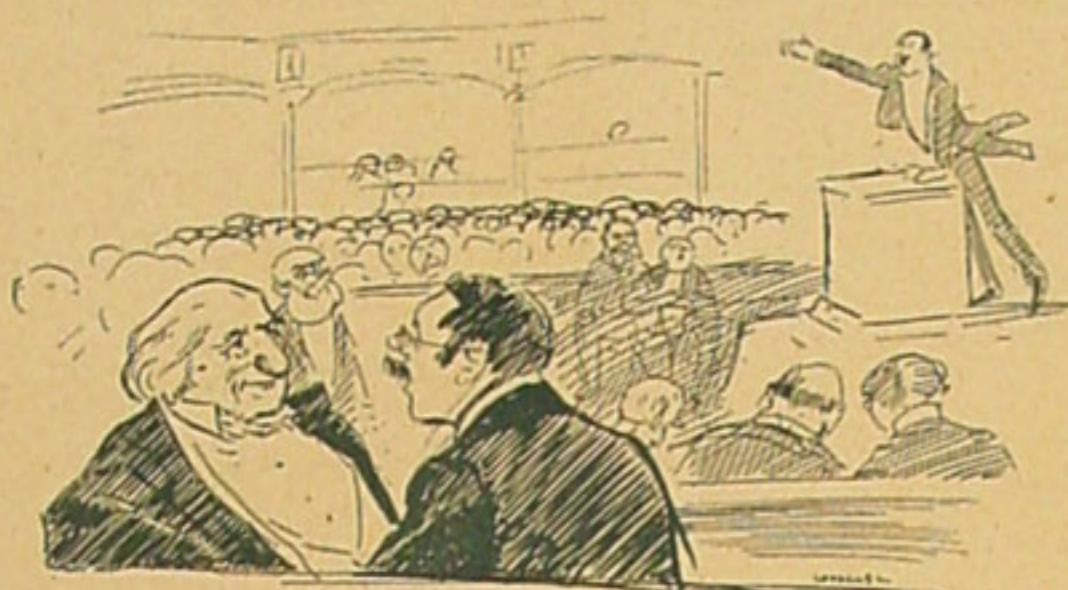

Al veure'l lo nen,
la panxa li obra;
l'instint del xicot
es lo fer autopsies.
Son avia es total
perque hu-segena:
quant prima-dos-quart,
no ho sé, perque es cosa
que sols ho sab Deu
y á ningú ho descobra.

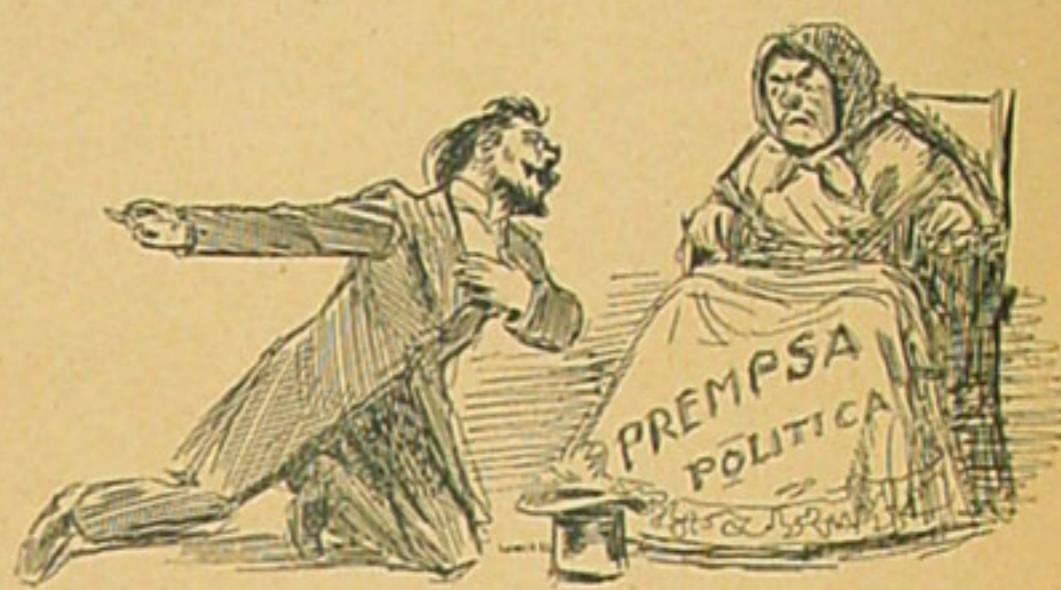
SALT DE CAVALL

vos-	***	cri-	et	un	tam	y	Ton,	te-
un	***	cri-	te-	ds;	que	cas-	bé	En
no,	***	ba	ro	por-	cas,	Ton,	la	En
en	***	tan-	ts-	par-	hi	un	seu	ab
I-A-	***	com	sab	me-	la.	car	dia	que
Ja-	ble-	A	gué-	va	al	cal-	lo	
ri,	dua-	(1)			pli.	di-	hi	un
Ha-	nás,	Mi	na	ha-	aná	ex-	ma	

Comença à la casilla (1) y acaba à la (64).

França. — Los representants del país que tingueren tan vivas mans en l'assumpte del Panamá, no poden tolerar les mans mortes.

Espanya. — Un polítich declarantse á la seva prempsa.

ENDEVINALLA

AGER, ELNA, LLERONA, OLIANA, GRANERA,
LA GARRIGA, EGARA, ORIOLA, ARAGÓ.

Ab nou de les lletres que forman aquests noms, trobar una població catalana: sols hi há d'haver una lletra doblada.

••

SOLUCIONS ALS PASSATEMPS DEL NÚMERO PASSAT

SALT DE CAVALL. — A n'en Llisses, un tabal, un senyor molt ben mudat va deturá en ben dinat pel carrer del Hospital. Diu: Dispensi, un dupte tinch, vaig bé per aná al Padró? Y en Llisses diu: Ja ho crech: bò? Jo vaig ab brusa y'n vinch.

LOGOGRIFO. — Eularia.

ANAGRAMA. — Peral, lepra, perla, parle, pelar, plae, replà, paler.

TARGETA. — LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.

GRAVATS: Sant Antoni de Janer, dibuix de A. Utrillo. — Capa magna, existent al Museu de Vich. — Palau episcopal de Vich. — Finestrals restaurats pel Dr. Morgades. — Vestíbul del Museu de Vich. — Una sala del Museu episcopal de Vich, lo dia de sa inauguració. — Excm. é Il-lm. Sr. Dr. D. Joseph Morgades y Gili (retrato). — Vilafranca del Panadés: Casa hont nasqué'l Dr. Morgades. — Escut ó sagell del Doctor Morgades. — Lo Monestir de Ripoll, restaurat pel Dr. Morgades. — Claustre d'Estany, restaurat pel Dr. Morgades. — Temple romànic de Vich, restaurat pel Dr. Morgades. — Arqueta: Travall barceloní del sige XI, existent al Museu de Vich. — Mitra de Sant Benet Calvó, sige XIII, existent al Museu de Vich. — Claustre de Sant Joan de les Abadesses, restaurat pel Dr. Morgades. — Retrato del Dr. Morgades, 1882. — La capella ardent. — De cos present. — Funerals á la Catedral. — L'enterro á la Porta del Angel. — Aspecte de la Plaça de Sant Jaume. — A la Rambla de les Flors. — Monsenyor Juli de Carselade del Pont, bisbe de Perpinyá (retrato). — La reyna Victoria. — Lo Duch de York. — Lo Princep de Gales. — Lord Roberts. — Rebuda de lord Roberts per la reyna Victoria. — Entrada dels boers á la Colonia del Cap. — Orla, per A. Bosch. — Gent de casa, per M. Foix. — Lo disfunt bisbe de Barcelona. — Quènto ilustrat, per Anriban. — Caricatura.

TEXT: Crónica de Catalunya, per Ferrán Agulló. — Nostres gravats. — Hivern (poesia), per Rafel Nogueras Oller. — Quatre mots (poesia), per Joseph Abril Virgili. — Sempreviva (poesia), per Joseph Bodrià, ilustració de J. J. Zapater. — La guerra anglo-boer. — La política á Espanya, per J. Güell y Mercader. — Sport, per J. Elías Juncosa. — Revista de teatres, per L. F. — Bibliografia. — Curiositats y passatemps. — Anuncis.

MODAS: Cróniques parisenques, per Juliette. — Nostres figurins.

Sumari del núm. 6.

ANUNCIS

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

(ÚNICA ILUSTRACIÓ CATALANA)

REVISTA ARTISTICH-LITERARIA

DE

Catalunya, Valencia, Balears y Rosselló.

Rambla de las Flors, 20, primer.

CADA NÚMERO UNA PESSETA

Mig any... 11 pessetes.

Un any... 20 "

Extranger.

Un any... 25 franchs.

A Filipines, Cuba, Puerto-Rico y demés païssos de l'América llatina, fixarán los preus los senyors corresponsals.

Pagos á la bestreta.

COLECCIO COMPLERTA

DE

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

(primera època.)

Se trova de venda á n'aquesta Administració al preu de

CINCH PESSETES.

ARTÍSTIQUES TAPES PERA GUARDAR

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

apropiades pera Casinos y Biblioteques.

PREU 4'50 PESSETES.

Se venen á n'aquesta Administració y á casa de nostres corresponsals.